

Romuald Rosiński

Wybór poezji krajeńskiej – do roku 2000

- **Okres międzywojenny**

Hieronim Męski

Jutro znów

Były dni takie różne –
 Ranki szronem mroziły
 i myśli kłębiły...
 Były złe – nieme – próżne –
 Czasem stukot szyn żelaznych
 Gnał mnie w dal zmilczałą
 Na dzień jakiś wieki
 Tradycyjny, jak w pieśń zmurszałą,
 Brałem w pamięci pamiątkę
 Dni wielkich
 Dobrych czasem, a czasem złych. [...] ¹

Tobie się zdaje...

Tobie się zdaje, piękna Pani,
 Że cię krępuję spojrzeń splotem,
 Że ci już całe i gorące kładę
 U stóp twych małych moje serce w dani,
 Że mi je Amor już przeszył grotem:
 Tobie się zdaje piękna Pani.
 Nie dziw się jednak, iż mimo urody
 i mimo tego, że siejesz czar młody,
 mnie nie pociąga twego wdzięku cud,
 Bo takie będą na balu kiedyś maski,
 A „linie” takie są w przeglądzie mód –
 Zresztą ja lubię patrzeć – na obrazki...

Więc, że ci kładę moje serce w dani,
 Że cię krępuję spojrzeń splotem;
 Tobie się zdaje piękna Pani... ²

¹ „Jutro znów”, [w:] „Głos Krajny”, nr 41, 22 maja, 1935 r.

² Męski H., Tobie się zdaje..., [w:] Głos Krajny”, nr 6, 19 stycznia 1935 r.

Mir.**Karnawałowa komedia**

Pary w takt tańca zawrotnie kołują –
 Słów pustych - płytkich nawiązując nici,
 Udają, proszą, słowami szafują –
 W pragnień jakichś dreszcze tak obfici.

Gdzieś na uboczu, ta na pół-pijana
 Para na wesoło, w uściskach się dławi,
 I choć się znają najdalej od rana,
 Już on jej, klęcząc, o miłości prawi.

Deszcz kolorowych serpentyn się płacze,
 A z kąta Amor gdzieś długo celuje –
 Szmer pocałunków, tych tylko na rączce,
 A tam znów usta ktoś blade maluje.

I choćby tylko kłamanej miłości –
 Każdy skwapliwie i zacięcie szuka;
 Wysila dowcip i mierne zdolności,
 I, jak dzięcioł w korę – do kilku serc puka...³

Br. Tolek**Jesień**

Niesie się polem jesienna plucha,
 Łzami starczemi zalana!
 Idzie i płacze smutna starucha,
 Jesiennym wiatrem targana...

Idzie do wioski – schroniska szuka –
 Biedna jesienna baba!
 Zajrzy do okna, w szybę zapuka,
 Zziębnięta, drżąca i słaba...

Znów lezie dalej, wiatrem wciąż pchana,
 Liśćmi zaszurga zaschlęmi,
 Zahaczy gałąź skrajem łachmana,
 Rękami wodząc drżącemi.

A wiatr jej drogę ściele liśćmi

---

³ Mir., Karnawałowa komedia, [w:] „Głos Krajny”, nr 103, 29 grudnia 1934 r.

I wciąż do wtóru z nią płacze.
Zrywa się w górę, szarpie chmurami,
Na ziemię deszczem znów skacze.

Wlecze się lasem – człapie po drogach,
W zgrabiałe ręce wiatr dmucha...
Szaruga, błoto chłapie po nogach,
Zszarzała, jesienna plucha.⁴

Wyjan Brański

Miłość Ojczyzny

Kocham te łąki kwieciami usłane,
Te czarne ziemie sochą zorane;
Te bujne trawy, zbożem szumiące,
Te ciche wody wstęgą płynące.
[...]
Kocham ten język, mowę ojczyzną,
Kocham Ojczyznę miłością czystą,
Orlicy Białej, lśniącej w błękicie,
wolność, swobodę cenię ponad życie.⁵

- **Okres po II wojnie światowej**

Michał Mędlewski

Leśny pacierz

Zaspane słońce ciepłem gładzi drzewa
na scenę wchodzi pierwsze ptaki chóru
zielone świerki współczują modrzewiom
brzozy odmawiają poranne pacierze
wiosna z wypiekami na sosnowej twarzy
wraca przez paprocie z nocy świętojańskiej
w bukowym przestworzu mgła siwa
się snuje
konwalie dzwonią na mszę leśnych ptaków⁶

⁴ Br. Tolek, Jesień, [w:] Głos Krajny, nr 86, 26 października 1935 r.

⁵ „Głos Krajny”, nr 58, 21 lipca 1934 r.

⁶ Mędlewski M., Widoki moje, Piła 199 r., s. 64.

Choinka z Wielonka

Przyszła do mnie choinka
 ta z dziecięcych lat
 nie miała bombek i anielskich włosów
 nic nie mówiła i nie śpiewała kolęd
 tylko zielonym zagajnikiem pachniała
 gałązki podnosiła ku niebu
 roziskrzonymi gwiazdami
 a potem cicho zapłakała
 zeschniętymi igiełkami

zateśniła za rudą wiewiórką
 co w puszystym ogonie
 nosi zawsze radość

Pytałem

Pytałem Sokratesa o cel filozofii
 zdobycie cnoty powiedział bez zająknięcia
 Arystoteles mówił
 o spekulatywnym poznaniu bytu
 święty Tomasz rozprawiał najdłużej
 o odtworzeniu w duszy
 całego porządku wszechświata
 potem Chrystusa pytałem
 w wiejskim kościele
 rozkrzyżował ręce pochylił głowę
 i nic nie odpowiedział

a ja myślę

że w tym geście
 i w tym milczeniu jest cała mądrość świata⁷

Janek ze Starej Dąbrowy

Janku ze Starej Dąbrowy czy pamiętasz
 nasze bose wędrówki do żabiego stawu
 wtedy umieliśmy wszystko na pamięć
 i wierzę w Boga i siedem grzechów głównych
 wiedzieliśmy jak podawać koniom marchew
 żeby nie pociągały za palec wskazujący
 chwytaliśmy kijanki bo udawały żaby
 kiedy leciał aeroplan padaliśmy plackiem

---

⁷ Ibidem, s. 56.

wiedzieliśmy czemu pani Małecka płacze
 że bolszewicy zabili jej narzeczonego
 że czerwone gile odlatują na wiosnę
 a przylatują znów na zimę
 znaliśmy też bolesną prawdę
 że pszczoły nie gryzą tylko żądła
 że mirta stoi w oknie bo czeka na swatów
 że paproć świętojańska kwitnie o północy

tylko jednego nie mogliśmy wiedzieć
 że potem już w życiu nigdy
 się nie spotkamy⁸

Wciąż nie wiem

Tyle lat przylgnęło do mych pleców
 jak jemiola do topoli
 jak twarda huba do brzozy
 a ja wciąż nie wiem
 jak oddzielić miłość od łez
 radość od zwątpienia
 czekanie od niecierpliwości
 czy można ze szczęścia płakać
 a od zmartwienia osiwieć
 całować i nie zamykać oczu
 jak pisać listy bez wzruszeń
 i kochać bez wzajemności

osiwieć to jeszcze za mało
 aby o tym wiedzieć⁹

Zygmunt Przybyłowski

Puszcza Biała II

W starej puszczy jak w bursztynie
 czas się skroplił i wyłocił
 coś się rodzi
 coś umiera
 lecz w tej kropli nic nie ginie
 Wciąż zdumiewa i zachwyca
 swoją krasą urokliwą
 wiecznie zmienna kolorowa

---

⁸ Ibidem, s. 18.

⁹ „Piłski Almanach Poetycki”, nr 3, 1996 r. s. 77.

w leśnych słońcach i księżycach
 w leśnych słońcach i księżycach
 Szła na podbój ziemi
 świata
 już ramiona rozpostarła
 w czas i przestrzeń
 wciąż zieloną
 przez stulecia zimy lata
 Ciepłe deszcze ją odziały
 wykarmiły tłuste gliny
 przygarnęły białe piaski
 bogi łaską ochraniały
 Więc stanęła pięknem zbrojna
 a włościąmi nieobjęta
 szłomem wieków osłonięta
 niebosięzna i dostojna
 Nad kurpiowskim twardym ludem
 wyciągnęła dobre ręce
 wciąż go krzepi starą pieśnią
 i codziennym trudem [...] ¹⁰

Rapsodia plebejska

Na jeziorach
 świt zapalił krasne zorze
 płoną wody
 w drobne skiby
 złotym pługiem wiatr je orze
 tataraków dzwonią miecze
 mgła się kłębi
 i leniwa chmurą wlecze
 w zorzach lata
 w mgłach jesieni
 wędrowali tędy króle
 w złotogłowiach
 gronostajach i czerwieni
 wędrowali głodni bosci
 pachółkowie pastuszkowie
 i bandosi
 poszły maje
 poszły grudnie
 poprzez zaspę
 czarne grudy na południe
 a przez świty głodne

---

¹⁰ Przybyłowski Z., Puszcza Biała, Nakło, ndat., s. 4-5.

groźne
szli królowie polską drogą
jakże godni
nieśli berła sierpy kosy
ale bosi ale głodni
nieśli gwiazdy pozłacane
na ramieniu
zamyśleni zagubieni
grzali ręce w gwiazd promieniu
gdy po polach
po zagonach dymiących
toczyło się przerażone
czarne słońce
chleb krzemieniem
chleb kamieniem
iskry krzesał
miód z piołunem
pod całunem się przemieszał
a po niebios dzikich drogach
na wrześniowych dróg rozłogach
śmierć niańczyła
śmierć tańczyła
na stu nogach
grzywy dymów
krzaki ognia
wiatr rozwiewa
kwitły ogniem czarną śmiercią
w sadach drzewa
biegli chłopcy
młodzi dzielni
ci od młota i od pług
i od kielni
w swoich czynach
w naszych sercach
nieśmiertelni
biegli w taniec
z ową polską romantyką
w taniec z wrogiem
pruską śmiercią
ze swastyką

z piersią nagą
nienawiścią i rozwagą
w bój pobiegli
lecz młodości
i wolności
nie ustrzegli

na roztoczy
pod jałowcem

śmierć całuje oczy chłopcom
zgasłe oczy¹¹

Mrowisko

Ja mrówka boża
posiwała w trudzie
dźwigam moją igłę sosnową
na piramidę mrowiska
gmach trwalszy
od bańki mydlanej
trwalszy
od mojej kruchości
szkła
Krażę po autostradach
leśnych ścieżek
buduję moje tunele
wiadukty
a moim firmamentem
jest koronkowa kopuła
liścia paproci
oceanem
kałuża po deszczu
a po niej w jesieni
mkną złote regaty
brzozowych liści
a zaś niepokój serca
jest zaledwie niepokojem
leśnej mrówki
Posłuchaj -
oto basetła boru
gra nad mrowiskami
prastare pieśni
o przemijaniu¹²

Smak soli i ognia

Zaledwie wczoraj tuż przed Wielką Wodą
opuściliśmy jaskinię
aby poznać smak odkrytego świata
potrawkę z termitów
szarańczę w miodzie pszczoły dzikiej
smak soli i ognia
Potykaliśmy się o cień nocy
jasność dnia była przeciwko nam

---

¹¹ Ibidem, s. 22-24.

¹² Ibidem, s. 38.

a bogowie słońca i księżyca
 śledzili każdy nasz krok
 zaglądali do snów podsycali ogień
 krwi naszej
 mącili czyste źródła naszych myśli
 aż pogubiliśmy własne tropy
 Ziemi ojczyzno człowieka
 wybacz nam dzikusom
 iż splugawiliśmy gaje poświęcone
 naszych ojców
 a w szlachetnych wodach
 zamiast wianków mirtowych
 w noc Kupały
 płynię zawartość naszych kloak
 Jesteśmy chciwi i drapieżni
 skaczemy do garda sąsiadom
 spoza miedzy
 Niebawem jako chmara szarańczy
 polecimy w kosmos
 aby na Andromedzie nawracać
 tanecznych Inków
 Że wciąż kochamy gwałt i nawracanie
 wybacz nam Panie¹³

Paweł Szydeł

* * *

tak wędrować
 by nigdy słońca nie spuszczać z oka
 a gwiazdę polarną zawsze mieć za plecami
 dni dziesięć około
 bo przeważnie jednak na nogach
 na własnych nogach
 wędruje się lepiej
 lepiej cały dystans zmierzysz
 łodzią by jeszcze
 pięknie się wędrowało
 łodzią najlepiej
 bo przecież na szczęśliwe wyspy
 zmierzam¹⁴

---

¹³ Ibidem, s. 39.

¹⁴ Szydeł P., Pokłosie V Konkursu Poetyckiego im. E. Pietruszaka, s. 3.

Rozbiór logiczny

rozwieram gesty skomplikowane
 zdania twego ciała bezwstydnie
 obmacuję pośladki krążące po orbitach
 bioder
 myślom wymykają się
 znaki
 tyle pytań o przyczynę
 o miejsce
 i sposób

w końcu orzekam
 imiennie
 że jest już wszystko
 w tej niemej układance
 jak gra
 lecz mnie nie ma
 dla ciebie moja piękna
 tak wyzywająco kreśląca okręgi
 biodrami¹⁵

* * *

śpij dobrze i bezpiecznie
 nocnie
 będę czuwał i myślał o tobie
 niech cię
 biała łódka snów
 uniesie

dobrych
 dużo dobrych
 snów
 jak ten mój –
 o przystani
 z każdym ruchem wiosł
 odleglejszej
 fali o brzegi śpiewającej
 i wszelkich łańcuchów
 zrywaniu¹⁶

¹⁵ Szydeł P., Niebo nie dla nieobecnego, op. cit., s. 27.

¹⁶ Szydeł P., Pokłosie..., op. cit., s. 4.

Wierzę*Ojcu*

Ty wcale nie patrzysz
 na nas
 z Góry
 wierzę że nadal przychodzisz
 do mnie
 a ja zajęty
 gromadzeniem przedmiotów
 i słów
 rzadko mamy czas
 na prawdziwą rozmowę
 siadasz wtedy
 na brzegu stołu
 i swą małą igłą
 zszywasz mój połatany
 los
 zdejmujesz z nas
 miarę
 i martwisz się
 że nowy dzień
 nie będzie dobrze leżał
 czasami nocą Twój stary
 Singer
 wtedy rozmawiam
 z duchami
 z Tobą¹⁷

Poeci

późną jesienią przez słomkę
 wypijamy resztki żalu
 bo nie wystarczyły siły
 bo zapomnieliśmy pogrzebać tęsknoty
 pod piecem wygrzewamy swoje
 troski i nigdy nie zapisane
 wiersze
 jesienią pod gruby sweter
 chowamy strach
 w głębokim fotelu
 umierają w nas poeci
 zapadamy w sen
 zapominając nawet
 dołożyć drew do ognia¹⁸

¹⁷ Szydeł P., Wierzę, Listopadowe Iskry, wiersze poetów uczestników XXII Międzynarodowego Listopada Poetyckiego, Poznań 1999, s. 62.

¹⁸ Szydeł P., Poeci, Niebo nie dla nieobecnego, Więcbork 2000 r., s. 55.

Zjazd poetów w mieście Ch.

między pierwszą a drugą
półlitrowką
zakręceni poeci
długo rozwodzą się
na temat

o świecie
do skrzynek pocztowych podrzucają
w bólach poroniony wiersz
w stylu
ą ę
odkąd przestała za nim chodzić
ta wredna dziwka
sława
świętych męczenników zgrywają

tak naprawdę
każdy z nich
ciągle o jednym
tylko że ptak im odleciał
z powodu nadużywania wszystkiego¹⁹

* * *

sekunda sekundę goni
pożółkłe karty kalendarza
odkryły drogi kręte
którymi
w tę drugą
i jeszcze
miał się człowiek
osoba dla siebie pierwsza
oto ja
stoję tu przed wami
z tym ironicznym uśmiechem
przyklejonym do twarzy
od lat
z tą samą drwiną
w głosie
kopniaki rozdają bolesne

oto ty
osoba druga
ale najpierwsza

---

¹⁹ Ibidem, s. 56.

bo jedyna²⁰

* * *

Ewie

zaczynamy żyć
 uczymy się nieobecności
 będąc
 między wczoraj a rosą
 młody śpiący śnieżny
 niewiele zostało
 muzyką
 pierwsze zarysy
 nowych martwych natur
 jakby zasnęły na czas jakiś
 na czas
 czas przed i za
 czas
 podzielony między sen a gorącą herbatę
 i nogi zawinięte w ciepły koc
 piękno będzie pachniało
 świeżo wypastowaną podłogą²¹

Alina Rzepecka

Wakacje w Borach

Zmęczona
 dysharmonią
 krzykliwych barw
 zanurzam się w otchłań zieleni.

Nie odróżniam
 gatunków drzew
 ani głosów ptasich.

Przykładam
 pachnące
 opatrunki ziół
 na piekące rany cywilizacji.

Powierzam los
 krętym ścieżkom
 wśród paproci.

---

²⁰ Ibidem, s. 24.

²¹ Ibidem, s. 39.

Oddaję bose stopy
pieszczocie
strumienia
i mchu.

Napełniam usta
słodkimi poziomkami,
a myśli
majestatem
i barwą motyli.²²

* * *

odnalazłam
swoje zielone wiersze
poczułam smak
niedojrzałych słów
zrozumiałam
że nic się nie zmieniło

teraz
bez żalu
będę kupować nowe kalendarze²³

Tryptyk

I

Brzoza

Przedwcześnie posiwała
wciąż ma zielono w głowie
rozbrzmiewa
śmiechem wiatru
drobniutkie jej listowie.

A gdy listopad –
obłudnik
skradnie jej
zieleń i złoto
droczy się
wiotką nagością
z listopadową słą.

²² „Wiadomości Krajeńskie”, nr 23, 5 czerwca 1998 r.

²³ „Wiadomości Krajeńskie”, nr 1, 2 stycznia 1997 r.

II

Lipy

Nieopisaną słodycz
i czar nieodgadniony
kryją w swoich koronach
dorodne
lipowe matrony.

Zapachem miodu
bogate
szmerem pszczelim
przejęte
ich dusze
w cygańskich skrzypcach
żyją
na wieki zaklęte.

III

Kasztanowiec

W ciepłym oddechu majowym
rozwija strzeliste pęki
jak hymn
niesiony ku słońcu
za czułą
pieszczotę jutrzeńki.

W ogromnych
zielonych dłoniach

ukrywa
ptasie trwogi

i rudej kochance –

Jesieni
rubiny toczy
pod nogi²⁴

---

²⁴ „Pobocza”, nr 2, czerwiec 1998 r.

Krystyna Misterkiewicz

Wymarzyłam sobie

Wymarzyłam sobie
 świat białą spokojny
 dom niewielki
 jak ziarno kiełkujący miłością i siłą
 pokój mój lśniący lustrem
 i my
 tworzący obrazy słońcem malowane
 postanowiłam sobie sprawić
 sprzęty niewymyślne
 nie chcę się do nich przywiązywać
 one posłużą mnie i nam
 dodatkiem do życia będąc
 o czystość martwej natury
 i duszy swej
 skrzętnie zabiegać będę
 nie wiem czy prosta to będzie
 wędrówka
 czy
 marzeniom moim kręte ścieżki
 i rozdroża ²⁵

Dawid de Rosier

* * *

wiatr
 przywiał niepokój
 do miasta

wierszami pełgał
 domościennie

ptak spłoszony
 zwyczajny
 a może
 demiurg

i międzylądowanie gazety

---

²⁵ „Wiadomości Krajeńskie”, nr 42, 18 października 1996 r.

pod moimi stopami

strona piętnasta
krzyżówka ²⁶

* * *

wilczyco
moja matko
o krwawym języku
przytul mnie

niech gra
wiatr wśród liści
niech puchacz
północ wybija

brat mój
we wnykach
już skonał
więc nie płacz
gdy on
czuje ulgę

i powiedz
mi

powiedz
tę piękną historię

ja będę patrzył
w kierunku księżyca ²⁷

Helena Nikiel

* * *

Po co
Rozpalać w sobie ogień
By potem
Zgasł jak zapalka
Jak iskra wyrzucona nagle

²⁶ „Wiadomości Krajeńskie”, nr 34, 21 sierpnia 1998 r.

²⁷ „Wiadomości Krajeńskie”, nr 17, 24 kwietnia 1998 r.

Poza kominek
Na zapalce
Może być mniej siarki
Iskra
Może istnieć krócej
Bez wypalenia
Dziury w dywanie
Po co więc żałować
Dawnego płomienia
Jeśli można być małym
I szczęśliwym
Bo nigdy nie spalonym²⁸

---

²⁸ Ibidem, s. 13.